

Perhostoukat osaavat puolustautua

IAN KIMBER

Kun horsmakiitäjän toukka pelästyy, se vetää päänsä eturuumiinsa sisään, jolloin sen kyljissä olevat silmätäplät pullistuvat voimakkaasti ja hämäävät lintuja.

MICHAEL BORSCH

Isohangokkaan toukka näyttää ihmisilmään hassulta, mutta lintuja se pelottaa. Kuvassa myös aikuinen isohangokas.

ENTOMART

Täplätupsukkaan toukkaa peittää karvapeite, joka suojaa sitä vihollisilta.

Perhostoukilla on keinonsa puolustautua niin lintuja kuin muurahaisia vastaan. Kehrääjäperhosten toukkia verhoaa tuuhea karvapeite. Karvat ovat teräviä ja ärsyttäviä, ja siksi useimmat linnut jättävät ne rauhaan.

Monet perhosharrastajatkin ovat saaneet tuta poltinkarvojen tehon, sillä ne voivat aiheuttaa ihmisissä allergisen reaktion. Pahanmakuista toukkaa haukannut lintu ei tee samaa virhettä uudelleen, ja se jättää rauhaan myös ilkeää yllätystä muistuttavat otukset.

Koivukehrääjä, suruvaippa ja tuomenkehrääjäkoi munivat munansa samaan paikkaan, ja niiden toukat ovat sosiaalisia otuksia. Ne elävät viimeiseen nahanluontiinsa saakka itse kehräämässään harsopussissa. Tiettyinä vuosina toukkien seitipesät saattavat verhota kokonaisia puita, joiden oksat kalutaan paljaksi.

Puuntuhoajan toukka elää rungon sisässä ja jyräsi vahvoilla leuoillaan puuainesta, jolloin lintujen on vaikea tavoittaa sitä. Haavoittuvimmillaan toukka on syksyllä, jolloin se mönkii puusta ulos etsimään talvehtimispaikkaa.

Pelottavat silmät

Esimerkin lintuja pelottavasta toukasta tarjoaa horsmakiitäjä. Sen toukka on nuorena vihreä ja sulautuu ravintokasvinsa maitohorsman varteeseen. Myöhemmin se muuttuu mustaksi, ja sen kylkiin kasvaa selvästi erottuvia silmätäpliä.

Kun horsmakiitäjän toukka pelästyy, se vetää ruumiinsa etumaiset jaokset taempien si-

sään. Tällöin silmätäplät paisuvat linnun näkökulmasta pelottavan suuriksi.

Isohangokkaan toukka näyttää ihmisilmään hassulta pellettä, mutta lintujen mielestä näky ei ole lainkaan yhtä huvittava. Toukka kykenee myös sinkoamaan punaista rihmaa peräsarvistaan sekä ruiskuttamaan suustaan hapanta nestettä vainolaisen säilyttämiseksi.

Muurahaisia petetään

Kun perhostoukat mönkivät kasveilta alas maahan etsimään koteloitumispaikkaa, ne voivat joutua metsämaassa

partioivien muurahaisten saaliiksi. Härkääpääkehrääjän toukat osaavat puolustautua tätäkin vaaraa vastaan. Terävät karvat suojaavat kaultaltaan toukan ruumiin paitsi päätä, josta se pulauttaa esiin pahanhajuisen nesteklöntin. Sitä muurahaishaiset eivät siedä, ja se voi koitua niille kohtaloksi. Muurahaishaiset tunnistavat omansa nimenomaisesti hajun perusteella, joten vieraalta haiseva lajitoveri surmataaan armotta.

Keräilyltä rauhoitettu muurahaissinisiipi hakeutuu tarkeituksella muurahaisten polulle. Se kykenee erittämään ai-

netta, josta muurahaishaiset pitävät. Hyödylliseksi katsomansa otuksen muurahaishaiset kuljettavat kekoonsa omien toukkien joukkoon. Tällöin viekas lypsylehmä paljastaa kuitenkin todellisen luonteensa ja alkaa ahmia muurahaisten toukkia ravinnokseen viimeiseen nahanluontiinsa asti. Luonnonihmeenä voi pitää, etteivät muurahaishaiset vahingoita sinisiiven koteloita tai siitä ulos kömpivää perhosta.

Tuomo Komulainen

Kirjoittaja on harrastanut perhosia vuodesta 1991 lähtien.